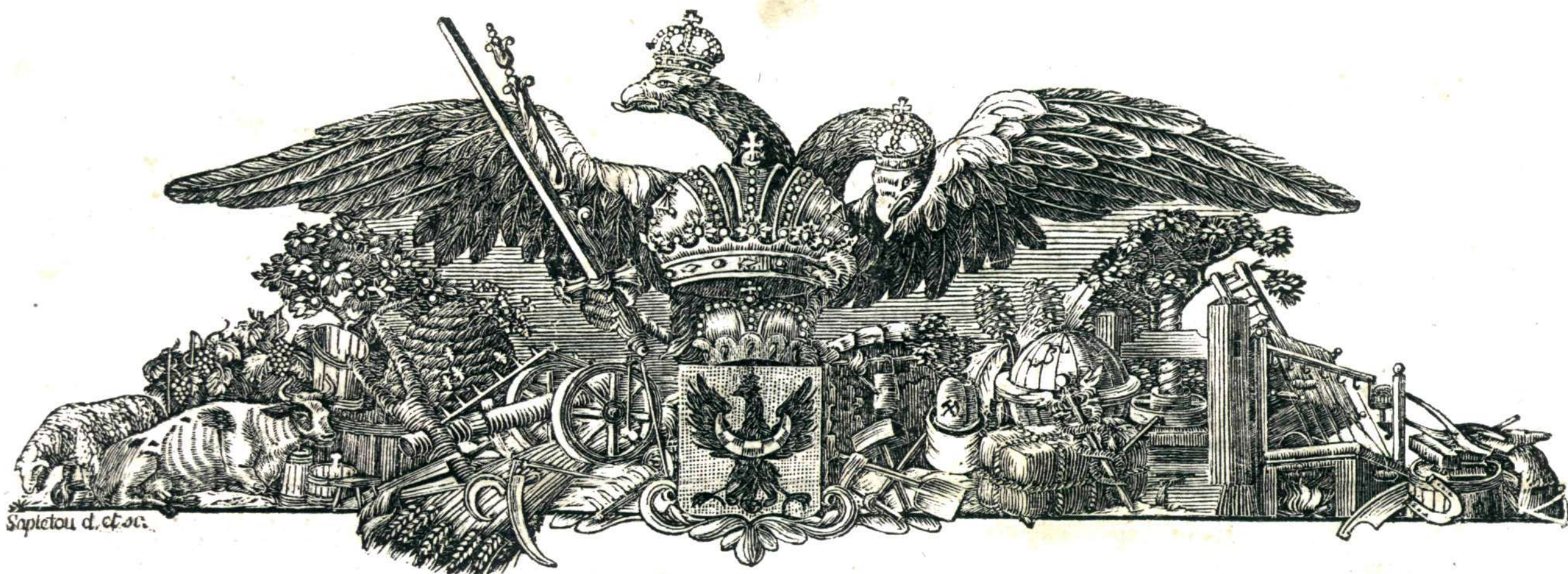

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 23.

V frédo 6. grudna.

1843.

Osnanilo.

Staro léto gré h konzu; prizhijozhe novize se tadaj priporozhajo svojim prijatlam sa prihodno novo leto, de naj jih she sanaprej, kakor dosdaj, podpérajó.

Kteri jih jemljejo in so she sa eno zelo leto plazhali, jih bodo she prihodniga pol leta dobivali; kteri so pa le sa pol leta plazhali, naj sopet plazhilo sa pol leta sa naprej poshljejo. Kteri jih pa shelé v prihodnim letu na novizh dobiti, naj s plazhilam tudi svoje imena in stanovanja blishni poshti napovéjo, ali pa pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hishni numeri 195 bliso Brega; tudi natiskovavez Joshef Blasnik na Bregu Nr. 190 plazhilo jemlje. Ker med tem nekteri morebiti shelé, tudi liste tekozhiga pol leta dobiti, so povabljeni, se skoraj sa té oglasiti, fizer bi jim posnej ne mogli vstrézhi.

Zena ostane pri starim. Ljubljanzhani in drugi, ki jih po poshti ne dobivajo, plazhajo sa zelo leto 2 goldinarja — sa pol leta 1 goldinar, zhe jih sami per natiskovavzu jemljejo; zhe jih pa hozhejo na dom poslane dobiti, sato she 20 krajzarjev sa zelo leto plazhajo. Po poshti veljajo sa zelo leto 2 goldinarja in 30 krajzarjev — sa pol leta 1 goldinar in 15 krajzarjev.

Profimo bersh ko je mogozhe imena napovedati in plazhilo poslati, de se bomo sanaprej pri natifu po tem ravnati vedli.

V listu Nr. 25 in 26 bodemo imena vseh deléshnikov téh noviz na snanje dali, kterih je lepo shtevilo — in mislimo, de bode to nashim bravzam prav.

S novim letam pa bodemo novize sopet s *numero* 1 sazheli, ker je bolj pripravno in tudi pri drusih novizah navadno, prvi list v novim letu s *numero* 1 sazheti. Konez leta 1844 bodemo *kasalo* vseh rezhí pridjali, ktere so bile perviga pol leta, in ktere bodo prihodno leto v novizah natishnjene. Tudi bodemo takrat *sagláven* ali *predimkov list* (Titelblatt) in lep *savitek* (Umschlag) pridjali, de bode vsak svoje novize lahko kakor bukve vesati dal in jih pri hishi spravil. — Natiskovavez je dal nalash bolj *ozhitne zherke* narediti, de bode tudi sadna stran vsakiga lista sa slabshi ozhi lagleji sa brati.

Tistim pa, ki so sa nashe novize pisali, se pri tej priloshnosti poséбно sahvalimo in priporozhimo, jih tudi sanaprej tako prijasno podpérati. Vsaka povešt is deshele nam bo veselje

naredila. Savoljo tega nam bodejo tudi druge rezhi — ne samo kmetijske in rokodelske — prijetne, ker namen teh noviz je kaj sa *poduk* in kaj sa *kratek zhaſ* Šlovenzam povedati. Kakor smo slišali, nekatere bravze posebno po *novizah* mika; tudi tém bodedo vſtrezhi se prisadjali in v prihodnim letu ſhe vezh noviga povedali. Ker bodedo rasun poveſt is ſlovenſkih deſhel tudi *poſebne unajne prigodbe* sa prihodno na ſnanje dajali, ſklénemo to oſnanilo s tiſtimi beſedami, s kterimi je naſh ſlavni pevez *Vodnik* ljubljanske novize v letu 1797 ſazhél:

„Je kaſha ſavréla,
Še terga kej nít?
Kaj ſofed moj dela?
Šim praſhati ſit.

Al umnoſti jmajo
Po ſvejtí kej vezh?
Al drugja kej ſnajo,
Kò jábuka pezh?

Od tega Novize
Lublanké pov'dò;
Sa nov lejt potize
Šhe take ni b'lò.“

Jesénske miſli.

Neſtevilne zemlja mati
Poklonjuje nam darí
U ſpomladi, u poletji,
Člo do pozne jeſení:
Blagodarno krilo ſvoje
U proletji razgernè,
Vſe uſtaja, vſe ſe oživlja,
Vſe oterpno ſe maje.
Raznopiſan pèrt pregerne
Naglo vſe ſtrani ſvetá,
Ki ſe v rajſkih barvah ſvojih
Veličavno leſketá;
Mlado cvétje nježno klico
V čistih nedrijih redí,
Ki ſe v leti al' jeſení
V ſad preſladki ſpremení.
V zraku, v vódi in na ſuhim
Tiſuè bitij mergolí,
Škerbno v dnevi in u noči
Zemlja mat' za nje budí. —
Mračnoſt zato, — če ſe zmislím
Merzle zime — me obgrè,
Ktera zemljo z nje blagóſtmi
V belo krilo nam zaprè;
Pa gledeè na ſpomlad mlado
Ki jo 'z ſpanja vzdigne ſpet,
Ki vſe bitja opočila
Delať kličè in živét',
Miſlim: ſaj je to prirodno
V ſnu iſkát' ſgubljeno moè.
S' tihim glaſam tedej rečem:
„Blaga zemlja, lahko noè!“

S.

Sakaj ſim ter tje tako malo ſadniga drevja ſadé?

Šhé Abraham je v Barsabi veliko drevja ſadil in prav je ſtoril. Sna biti, de je, kakor judovſki piſmoúki miſlijo, ſvoje verſtnike obilnoſti nature, in s tem vſigamogozhnoſti, modroſti in dobrotljivóſti boſhje opominjati hotel, ali pa, de bi popotnikam hladen kraj ſa pozhivati in ſhlahtne prigrifke pripravil; morebiti v tém tudi ſebi dobizhek perdobil. Kdor dreveſa ſadí, nima ſamo dobizhka in veſelja; tudi ſa naſlédnike dobro déla, kterim dobizhke in veſelje pripravlja.

Pa zhe ſo ravno dobizhki, ktere ſadja reja prineſe, tako ozhitni, ſe vunder ſhe filno malo kmetovavzov vidi, ki bi s vſo pridnoſtjo ſadno drevje redili in oſkerbovali.

Od kóð pa to pride?

Doflikrat ſe móra rezhi, de to od nekake lenobe in ſanikernoſti pride, ktero tudi drugo kmetovanje prizha. Kakor ſe zéſta ne popravi, dokler ni vſa raſorána; kakor ſe njiva ne

pléve, dokler ni vſa puſta; kakor ſe kúpi kamnja, ternje, nepotrébna goſháva na travnikih in na njivah od léta do léta pri miru puſhajo — vſe is lenóbe in ſanikernoſti — : tako ſe tudi ſadno drevje ne ſadí, ker ſe móra s nekolikim trudem ſaditi. Zhe bi ſamo od ſebe raſtlo, bi ga ſhe raſti puſtili, ker ſe pa to ne godí, ſo nar bolj pripravi kraji praſni.

Nekteri pa pravijo:

1. „Jeſt neſnam ſrejo ſadniga drevja v zakaríti.“ — Tadaſ ſe pa uſhi, prijatel! Doſti je k poduzhenju v reji ſadniga drevja piſaniga; tudi ſo povſod, ſaj nekteri ſkuſheni redniki drevja. Kdor ſe vadi, bo mojſter in kar je potrebno, ſe da kmalo nauzhiti. Tudi ſhe v ſtaróſti je mogozhe ſe to uzhiti, kar pri marſikterih druſih rezhéh ni tako.

2. „Pre vezh zhaſa terpi, préden mi moje drevéſa kaj obrodé.“ — Kdaj pa vunder! Zhaſ pride, in ſgubljen trud ſe obilno poplaſha. Koliko zhaſa ſe móra zhakati, préden bréſovje kaj dobizhka verſhe! koliko zhaſa, préden vſjano borovo in ſmerékovo ſéme kaj dobizhka prineſe! Šadno drevje pa ſhe zheſ malo lét ſad prineſe in poté m vſako léto, bres de bi bilo ſhe kadaſ treba ſejati in ſaditi. Šaj kmet tudi eno leto ſhitne ſhetve rad zhaka in kdor zhe rokodeléz biti, ſe 3 — 5 let pri mojſtru uſhi s upanjem prihodnih dobizhkov!

3. „Pre ſtar ſim ſa tó; malo dobizhka bom imel, malo ſadú bom pridélal.“ — No, koliko ſtar ſi le? Šheſtdeſét lét ſtar zhlovek ſná ſhe smeraj upati, de bo ſad vſajeniga drevja vezh ko 10 lét vſhival; 80 lét ſtariga ſna ſaj veſelje doletéti, de ſvoje drevje raſti gléda in ſraven imá tudi ſhe dobro véſt, de je tudi k pridú ſvojih mlajſhev kaj ſtoril. — In kdo bo pa ſamo na-ſe in na ſvoj dobizhek glédal! Kaj nimaſh otrók? — Zhe bi bili vaſhi ſpredniki tudi tako neſaupljivi in ſamogoltni bili, bi mi malo borſhtov in ſtariga drevja iméli; veliko koriſtnih naréd b i. t. d. bi ne bilo.

4. „Jeſ nimam zhaſa!“ — Ni reſ! — ne kaj zhaſa oſtane ſhe ſmiraj, tudi zhloveku, ki imá veliko opravkov, ſlaſti zhe je zhaſ dobro odmérjen. Zhe bi kdo ſam ravno ne ſmogel kaj oſkerbéti, mu bo pa ſadno drevo obilno pover-